

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.2

DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i3.94>*О. Є. Дякуновський**аспірант кафедри господарського права**Донецького національного університету імені Василя Стуса**orcid.org/0000-0003-3264-4882***СИСТЕМАТИЧНІСТЬ ТА ОДЕРЖАННЯ ПРИБУТКУ ЯК ОЗНАКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ:
ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА**

Статтю присвячено дослідженню ознак підприємницької діяльності в Україні і в Республіці Польща. Виявлено недосконалість легальної інтерпретації ознак систематичності та одержання прибутку в Україні. Проаналізовано норми, які надають визначення поняття «господарська діяльність» та її ознак у Республіці Польща. Зважаючи на відсутність у законодавстві Республіки Польща поняття «підприємницька діяльність», яке притаманне українському законодавцю, зроблено висновок, що для цілей цього дослідження можливе ототожнення понять «господарської» та «підприємницької діяльності» в Польщі. З'ясовано, що відповідно до польського законодавства основними ознаками господарської діяльності є: організований характер діяльності, постійність (безперервність), здійснення від власного імені, наявність специфічної мети – отримання прибутку. Виявлено, що в Республіці Польща, як і в Україні, відсутній кількісний критерій для характеристики ознаки систематичності (постійності, безперервності) підприємництва. Запропоновано розвинути притаманний для української правової спільноти підхід щодо систематичності підприємницької діяльності в спосіб закріплення в ГК України кількості однотипних господарських операцій (трьох і більше) протягом календарного року. У контексті ознаки мети підприємницької діяльності в Польщі проаналізовано питання запровадження «нереєстрованої діяльності», основним критерієм віднесення до якої є рівень одержаного фізичною особою прибутку від господарської діяльності. З урахуванням досвіду запровадження «нереєстрованої діяльності» в Республіці Польща зроблено висновок про позитивний вплив такого правового регулювання для заохочення громадян цієї держави для зайняття підприємницькою діяльністю, а також доцільність апробації такого досвіду в Україні з уточненням ознаки підприємництва в Україні щодо рівня отримання фізичною особою прибутку від такої діяльності. Крім того, запропоновано запровадити в Україні інститут «передпідприємницької діяльності фізичних осіб», що схожий на інститут «нереєстрованої діяльності» в Республіці Польща.

Ключові слова: підприємницька діяльність, організованість, повторюваність, безперервність, нереєстрована діяльність, рівень прибутку, законодавство.

***Diakunovsky O. Ye. SYSTEMATICITY AND PROFIT AS SIGNS OF ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE:
THE EXPERIENCE OF THE REPUBLIC OF POLAND***

The article is devoted to the studying of entrepreneurial activity signs in Ukraine and in the Republic of Poland. The imperfection of the legal interpretation of the signs of regularity and profit is revealed in Ukraine. The norms that define the concept of “economic activity” and its features in the Republic of Poland are analyzed. Because of the absence in the legislation of the Republic of Poland of the “entrepreneurial activity” concept, which is inherent in the Ukrainian legislator, it is concluded that for the purposes of this study may identify the concepts of “economic” and “entrepreneurial activity” in Poland. It was found that according to the Polish legislation, the main features of economic activity are: organized nature of activity, permanence (continuity), implementation on its own behalf, the presence of a specific purpose of making profit. It was found that in the Republic of Poland as well as in Ukraine there is no quantitative criterion for characterizing the sign of entrepreneurship regularity (consistency, continuity). It is proposed to develop the approach that is inherent to the Ukrainian legal community on the regularity of business activities in the way of fixing in the Economic Code of Ukraine the number of similar business transactions (three or more) during the calendar year. In the context of the sign of the entrepreneurial activity purpose in Poland, the issue of introduction of “unregistered activity” is analyzed, the main criterion of which is the level of income received by an individual from economic activity. Taking into account the experience of introducing “unregistered activities” in the Republic of Poland, it is concluded that such legal regulation has a positive impact on encouraging citizens of this country to engage in entrepreneurial activities, as well as the feasibility of testing such experience in Ukraine as to the level of getting profit of such activity by physical person. In addition, it is proposed to introduce in Ukraine the institute of “pre-entrepreneurial activity of individuals”, which is similar to the institute of “unregistered activity” in the Republic of Poland.

Key words: business activity, organization, recurrence, continuity, unregistered activity, profit level, legislation.

Постановка проблеми. Поняття підприємництва та його ознак було предметом численних наукових пошуків у галузі юриспруденції в Укра-

їні. Однак із плином часу виникає необхідність переглянути й адаптувати сучасні наукові підходи та норми законодавства з метою їх уточнення,

створення умов для більш коректного правового регулювання та відокремлення підприємницької діяльності від тієї, що такою не є за своєю суттю. З цією метою вважаємо за доцільне провести дослідження таких ознак підприємництва, як систематичність та одержання прибутку за законодавством України, зокрема, з урахуванням аналогічного досвіду законодавчого регулювання в Республіці Польща (далі – РП, Польща), а також новітніх підходів РП щодо градації діяльності в сфері господарювання. Указане зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Стан наукового дослідження. Вивченню різних аспектів поняття «підприємництво» та його ознак присвячено численні праці вчених-юристів. Різні проблеми підприємництва в Україні були предметом наукових досліджень В. Мамутова, Д. Задихайла, Н. Саніахметової, С. Різника, В. Терешенко, Л. Нікітенко О. Бігняк та інших. Питання правового регулювання підприємницької діяльності в РП були предметом наукових пошуків польських науковців: А. Kidyba, М. Etel, С. Kosikowski, W.J. Katner, М. Szydło, А. Walaszek-Pyziol та ін.

Метою дослідження є аналіз законодавства України та наукових поглядів учених-правників задля конкретизації поняття та ознак підприємництва в законодавстві України з урахуванням відповідного досвіду РП.

Виклад основного матеріалу. Поняття «підприємництво» надзвичайно широке й містке. У ньому переплітаються економічні, юридичні, політичні, історичні, моральні й психологічні відносини [1, с. 114]. Слушно щодо цього висловився німецький учений П. Верхан, який зазначив, що важко знайти таку ж складну та неоднорідну сферу діяльності, як підприємництво. У ринковому господарстві воно реалізується на перехресті економіки, політики, техніки, юриспруденції, психології та етики [2, с. 56].

Свідомо упускаючи із предмета дослідження історію виникнення та перших досліджень поняття й ознак підприємництва з позиції економічної, соціологічної, філософської та інших наук, які вивчають підприємництво, вважаємо, що для досягнення мети статті перш за все потрібно сконцентрувати увагу саме на поглядах вітчизняних науковців-правників.

В. Мамутов зазначав, що підприємництво – це один із видів господарювання. Водночас зазначається, що господарювання, господарська діяльність не зводяться до підприємництва, комерції. Підприємництво – це особливий режим господарювання, для якого характерна спрямованість на одержання прибутку [3, с. 82, 83].

На думку Д. Задихайла, під підприємництвом потрібно розуміти реалізацію фізичною або юридичною особою своєї правоздатності шляхом укла-

дення та виконання цивільно-правових договорів неспоживчого характеру з метою одержання прибутку. Фізичні і юридичні особи водночас діють за власною ініціативою, на власний ризик і за власний кошт [4, с. 6].

С. Різник вважає, що підприємницька діяльність – це безпосередня або опосередкована самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність, що здійснюється з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Водночас він визначає обов'язковою ознакою підприємницької діяльності безпосередність та опосередкованість. Зокрема, вказаний науковець наводить поняття «безпосередня підприємницька діяльність», під якою треба розуміти підприємницьку діяльність, що здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності – фізичними та юридичними особами, зареєстрованими у встановленому законом порядку, та «опосередкована підприємницька діяльність», що є, на його думку, підприємницькою діяльністю, яка здійснюється фізичними особами через належні їм на праві власності юридичні особи [5, с. 14].

В. Терешенко зазначає, що підприємницька діяльність (підприємництво) являє собою сукупність дій суб'єктів господарювання, спрямованих на отримання прибутку, які характеризуються правомірністю, безпосередністю, систематичністю, ризикованістю та відповідальністю [6, с. 83].

На переконання Л. Нікітенко, під підприємницькою діяльністю варто розуміти безпосередню або опосередковану самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг із метою досягнення економічних і соціальних результатів та отримання прибутку, яка здійснюється фізичними і юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності в порядку, встановленому законодавством [7, с. 198].

Отже, більшість науковців роблять акцент на певних ознаках, з яких кваліфікуючими (основними) є: сукупність дій суб'єкта підприємницької діяльності (підприємництво є діяльністю), систематичність, самостійність, ініціативність, ризиковість, спрямування на досягнення певних результатів (отримання прибутку чи досягнення соціальних результатів). Інколи вчені-юристи також вказують на такі ознаки, як: активність, цілеспрямованість, відповідальність за дотримання норм законодавства, безпосередність чи опосередкованість діяльності.

Щодо легальної дефініції підприємництва, то потрібно вказати, що вперше така з'явилася в законодавстві України у ст. 1 Закону України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 року [8]. Із ухвалення в Україні Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ГК Укра-

їни) [9] легальне поняття підприємництва зазнало змін. Зокрема, відповідно до ст. 42 ГК України підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Вказана норма є чинною і на теперішній час. Отже, у контексті ст. 42 ГК України для підприємницької діяльності є характерними такі ознаки: самостійність, ініціативність, систематичність, ризиковість, специфічна мета. Водночас нечіткість формулювання певних ознак підприємництва в нормі закону негативно впливає на практику застосування відповідного припису. На нашу думку, потрібно більш детально зупинитися на ознаках систематичності та мети (отримання прибутку) підприємницької діяльності.

Говорячи про систематичність підприємницької діяльності, варто вказати, що на сьогодні є певні труднощі з визначенням кількісних критеріїв систематичності, оскільки на рівні законодавства це питання не врегульовано [10, с. 11]. Наприклад, у постанові Апеляційного суду Львівської області від 20 липня 2017 року, якою скасовано постанову Залізничного районного суду міста Львова від 27 жовтня 2016 року, у справі № 462/4337/16-п про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 164 КУпАП зроблено висновок, що під здійсненням особою, не зареєстрованою як суб'єкт підприємництва, будь-якого виду підприємницької діяльності з тих, що підлягають ліцензуванню, треба розуміти діяльність фізичної особи, пов'язану із виробництвом чи реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг із метою отримання прибутку, яка містить ознаки підприємницької, тобто провадиться зазначеною особою безпосередньо самостійно, систематично (не менше ніж тричі протягом одного календарного року) і на власний ризик [11].

Схожий висновок викладено в постанові Запорізького апеляційного суду від 6 грудня 2018 року, якою скасовано постанову Василівського районного суду Запорізької області від 10 жовтня 2018 року у справі №311/2900/18, якою ОСОБА_2 визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП. Зокрема, зазначено, що необхідною ознакою господарської діяльності є її систематичність, виконання на професійній основі, а саме вчинення три і більше разів. Разове вчинення зазначеної дії не утворює складу адміністративного правопорушення [12].

Прикладом неоднакового тлумачення та кваліфікації ознаки систематичності підприємницької діяльності судом першої інстанції та апеляційним судом є постанова Чернівецького апеляційного суду від 3 квітня 2019 року, якою скасовано постанову Шевченківського районного

суду міста Чернівці від 7 березня 2019 року у справі № 727/2224/19, якою на ОСОБА_2 накладено адміністративне стягнення за ч. 1 ст. 164 КУпАП у вигляді штрафу в розмірі 17 000,00 грн у дохід держави [13].

На такий критерій систематичності, як «повторюваність», звертають увагу і науковці. На переконання Н. Саніахметової, систематичність характеризується певною повторюваністю (циклічністю) у її здійсненні, тобто це можливість «регулярно, професійно та постійно» здійснювати підприємницьку діяльність, відповідно до Конституції та законів України [14, с. 24].

Важливою теоретичною та практичною проблемою в контексті досліджуваної ознаки підприємницької діяльності є кількість однотипних господарських дій, які можна вважати систематичними. Уперше на рівні законодавства це питання визначалось у Декреті Кабінету Міністрів України від 17 березня 1997 року «Про податок на промисел» [15]. Зокрема, ч. 2 ст. 5 вказаного Декрету передбачалось, що в разі, коли продаж товарів здійснюється протягом календарного року понад чотири рази, така діяльність вважається систематичною й зобов'язує громадян зареєструватися як суб'єкти підприємництва відповідно до чинного законодавства України. Схожа норма містилась і у ст. 1 Декрету. Тобто систематичною діяльністю вважалась діяльність, що здійснювалась 5 разів.

Проте після набрання чинності Податковим кодексом України від 2 грудня 2010 року [16], а саме з 1 січня 2011 року, Декрет Кабінету Міністрів України «Про податок на промисел» втратив чинність, а питання щодо критеріїв систематичності здійснення підприємництва фізичними особами – підприємцями на законодавчому рівні залишилося неунормованим.

Надалі вказане питання було врегульовано постановою Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3 «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» [17], відповідно до пункту 4 якої під систематичністю як ознакою підприємницької діяльності судам рекомендовано розуміти її здійснення не менше ніж тричі протягом одного календарного року.

Враховуючи викладене можна дійти висновку, що чинне правове регулювання вказаного питання позбавлене однозначного тлумачення та фактично законодавчо не регламентується. Чітке визначення критеріїв ознаки систематичності має велике практичне значення, оскільки вони застосовуються для виокремлення підприємницької діяльності від епізодичної діяльності в сфері господарювання, а однозначна кваліфікація діяльності як підприємництва стає підставою для застосування заходів впливу до суб'єктів, які таку діяльність

здійснюють із порушенням вимог законодавства. Тому, на нашу думку, критерії систематичності підприємницької діяльності повинні бути визначені на рівні закону, що більш повно відповідало б принципу, закріпленому ч. 2 ст. 58 Конституції України. З цією метою у ст. 42 ГК України необхідно внести зміни, а саме після слова «систематична» додати: «(діяльність, що здійснюється не менше ніж тричі протягом календарного року)».

Отримання прибутку поряд із іншою законодавчо визначеною метою як ознакою підприємницької діяльності «досягненням економічних і соціальних результатів» більш тісно пов'язана з метою такої діяльності.

Як зазначає О. Бігняк, під досягненням економічних і соціальних результатів та отриманням прибутку варто розуміти прагнення суспільного визнання, бажання зайняти провідну позицію на тому чи іншому ринку, на одержані кошти від прибутків займатися благодійництвом тощо. Основне, що вирізняє підприємця серед інших представників суспільно корисної діяльності, – це можливість і обов'язкове отримання прибутку [18, с. 13].

Отже, відповідно до ст. 42 ГК України одержання прибутку є основною, але не єдиною метою підприємницької діяльності. Справді, поряд з основною метою одержання прибутку підприємці можуть мати й іншу (додаткову) – досягнення економічних і соціальних результатів (задоволення потреб суспільства, благодійність). Проте оцінка додаткової мети підприємництва як альтернативи основній не повною мірою відповідає сутності цього явища, оскільки досягнення економічних і соціальних результатів є ознакою, властивою не лише підприємницькій, а й загалом господарській діяльності.

З метою більш коректного формулювання поняття підприємництва, яке міститься у ст. 42 ГК України, зокрема, щодо мети підприємницької діяльності доречно проаналізувати досвід інших держав, зокрема Польщі.

Легальне поняття «підприємництво», яке притаманне для України, у Польщі не знайшло свого закріплення в законодавстві цієї держави. Найбільш наближеним нормативним поняттям є «господарська діяльність»¹. Водночас, зважаючи на відсутність легальної диференціації понять «господарська діяльність» та «підприємницька діяльність» за законодавством РП, свідомо припускаємо використання вказаних понять як синонімів. Поняття «господарська діяльність» пройшло свою еволюцію, має нормативне закріплення та дефініцію.

Згідно зі ст. 2 Закону РП про свободу господарської діяльності [19], який був чинним до 30 квітня 2018 року, господарською діяльністю визнавалася

прибуткова діяльність: виробнича, будівельна, торговельна, надання послуг, пошук, розвідка й видобування корисних копалин, а також професійна діяльність, яка виконується організованим чином і безперервно. Водночас у вказаній статті було наведено відкритий перелік діяльності, що може вважатися господарською в розумінні цього Закону.

Надалі польським законодавцем поняття господарської діяльності було дещо уточнено. Відповідно до ст. 3 Права підприємців (далі – ПП РП) [20], що є чинним, господарська діяльність – це організована прибуткова діяльність, яка здійснюється від свого імені та постійно. Тобто законодавець РП відмовився від спроби законодавчого визначення всіх видів діяльності, яка може вважатися господарською (підприємницькою), у спосіб їх перерахування, застосувавши більш загальний підхід. Також із поняття вилучено поняття професійної діяльності. Вказане видається логічним, оскільки складність досліджуваного явища дещо обмежує можливість такого підходу в його законодавчій регламентації.

Водночас польське законодавство визначає конкретні види діяльності, які за певних умов не вважаються підприємницькою діяльністю, зокрема надання фермерами послуг з агротуризму, виробництво фермерами вина, роздрібна торгівля сільськогосподарською продукцією.

Нормативними ознаками господарської (підприємницької) діяльності в Польщі є: організований характер, постійність (систематичність), здійснення діяльності від власного імені та специфічна мета. Доцільно коротко охарактеризувати кожну з ознак господарської (підприємницької) діяльності в РП:

1) *організований характер діяльності*. Вказана ознака розуміється у двох основних значеннях (функціональному та матеріальному). У функціональному значенні вказану ознаку треба тлумачити як здійснення підприємницької діяльності в певній законодавчо визначеній формі, а також виконання певних обов'язків, які покладаються на суб'єкта підприємницької діяльності нормами законодавства, зокрема, щодо реєстрації в державних органах та установах, внесення до відповідних реєстрів, отримання дозволів і ліцензій. Вказаній ознаці в цьому розумінні найбільше відповідає така додаткова ознака підприємництва в Україні, як легальний характер. У матеріальному розумінні ознаки організованості підприємницької діяльності треба говорити про наявність у суб'єкта підприємництва певної матеріальної організованості (основи), зокрема капіталу, приміщення, устаткування та технологій, ексклюзивних прав, об'єктів інтелектуальної власності, сайту та іншого;

2) *підприємницька діяльність повинна здійснюватися постійно (безперервно)*. Ознака постій-

¹ Польською мовою – Działalnością gospodarczą.

ності провадження підприємництва є схожою до такої нормативної ознаки підприємництва в Україні, як систематичність.

Варто наголосити, що постійний характер не повинен сприйматися в часовому вимірі (наприклад, день, тиждень, місяць чи рік), але його варто ототожнювати з регулярністю, повторюваністю, частотою та постійністю господарської діяльності [21, с. 31–32].

Як зауважує А. Валашек-Піціол, важливо, щоб підприємець, який націлений на регулярне та циклічне отримання прибутку, повторював дії, що є складовими елементами його діяльності [22, с. 4].

Поєднанням таких нормативних однак, як організованість і постійність (безперервність), польський законодавець мав на меті створення конструкції, яка б надала змогу вилучити з поняття господарської діяльності таку діяльність, що такою не є, яка має випадковий характер (разова або ситуативна) й не організована, навіть незважаючи на те, що вона може приносити дохід (прибуток) [23, с. 32].

У Польщі також відсутній законодавчо визначений кількісний критерій для характеристики ознаки постійності підприємницької діяльності. Тому для ідентифікації ознаки системності підприємницької діяльності вважаємо за необхідне дотримуватися традиційного для українського підприємницького середовища підходу з чітким визначенням кількості однотипних дій протягом календарного року;

3) *підприємницька діяльність здійснюється від власного імені*. Цю ознаку варто розуміти як двоскладову: здійснення такої діяльності за власний кошт і вона виконується на власний ризик, оскільки саме на суб'єкта підприємництва покладається відповідальність за будь-які рішення, ухвалені в межах власної справи та можливість настання для нього негативних наслідків.

Завдяки цій ознаці з категорії суб'єктів підприємництва вилучаються суб'єкти, які не діють «від свого власного імені», навіть коли їхня діяльність формально схожа на господарську діяльність. Це стосується, наприклад, агентів (довіrenих осіб), довіrenих осіб у справі про банкрутство та ліквідаторів тощо [24, с. 228–229];

4) *підприємницька діяльність має специфічну мету – отримання прибутку*. Вказана ознака в польській юридичній доктрині та в законодавстві є схожою до аналогічної ознаки в українському правовому середовищі. Отримання прибутку є метою підприємницької діяльності, проте не можна ототожнювати таку мету та фактичне отримання прибутку, оскільки в конкретних обставинах він може бути відсутнім.

У контексті наведеної ознаки цікавим є новий підхід польського законодавця, запропонований

пакетом законів Польщі «Конституція бізнесу», який серед іншого передбачає ПП РП [20].

Нормою ст. 5 ПП РП фактично диференційовано діяльність у сфері господарювання на підприємницьку й так звану «нереєстровану діяльність»² залежно від суми отриманого прибутку на місяць. Фактично нереєстрована діяльність означає здійснення за своєю суттю підприємницької діяльності, але формально вона не є такою. Нереєстрована діяльність провадиться без внесення інформації про підприємницьку діяльність до CEIDG³, за умови якщо:

– діяльність провадить фізична особа, а доходи від підприємницької діяльності не перевищують 50 відсотків мінімальної заробітної плати в кожного із місяця (у 2019 році мінімальна зарплата становить 2 250,00 злотих, у 2020 році – 2 600,00 злотих);

– особа не провадила раніше підприємницької діяльності або провадила, проте до 30 квітня 2017 року інформація про таку діяльність була видалена з відповідного реєстру та повторно не вносилися.

Із запровадженням вказаних новел у польському законодавстві фізичні особи, які отримують дохід у зазначеному вище розмірі під час провадження за своєю суттю підприємницької діяльності (відповідно до польського законодавства, що втратило чинність, така діяльність однозначно вважалася підприємницькою), отримали певні переваги. Такі особи не мають зобов'язань щодо: внесення інформації про таку діяльність до реєстру, повідомлення податкової служби, отримання ідентифікаційних номерів, сплати внесків на загальнообов'язкове соціальне страхування, податкових авансових платежів (податок справляється з доходу фізичної особи за результатом річного декларування, з відрахуванням витрат на нереєстрову діяльність, що підтверджені звітністю), ведення обліку (лише спрощений облік про обсяги продажів товарів чи послуг для визначення розміру прибутку).

Для нереєстрованої діяльності не є обов'язковим використання касових апаратів, за винятком, коли річний обіг від такої діяльності перевищує 20 000,00 злотих, а також провадження господарської діяльності, за якої використання касових апаратів не залежить від річного обороту (громадське харчування, послуги перукаря та інше).

Водночас особа, яка провадить нереєстровану діяльність вважається підприємцем у розумінні цивільного законодавства РП, а тому на неї поширюються вимоги щодо захисту прав споживачів. Крім того, на вимогу (за бажанням) покупця

² Польською мовою – Działalność nierejestrowa.

³ CEIDG – це реєстр підприємців, які є фізичними особами.

суб'єкт неререєстрованої діяльності зобов'язаний видати рахунок, що зазвичай містить інформацію щодо дати видачі, номер, імена та прізвища (найменування) покупця товарів/послуг, адреси, найменування товару/послуги, кількість/обсяг товару, ціни за одиницю та загальної суми.

Обмеження щодо здійснення неререєстрованої діяльності поширюється на учасників простого (цивільного) товариства, а також на діяльність, яка потребує отримання спеціальних дозволів, концесій тощо. У разі перевищення щомісячного ліміту прибутку від здійснення неререєстрованої діяльності (50 відсотків від мінімальної заробітної плати) діяльність вважатиметься підприємницькою, а особа повинна зареєструвати таку діяльність.

Аналіз неререєстрованої діяльності в межах дослідження ознаки «мета підприємницької діяльності» в РП є не випадковим, оскільки саме такий нормативний критерій, як рівень одержаного прибутку, є основним для відокремлення підприємництва фізичних осіб в його класичному розумінні від «квазіпідприємництва». Вказаний правовий механізм дає змогу залучити до здійснення підприємницької діяльності фізичних осіб, які через різні обставини вагалися провадити такий вид діяльності. Такий досвід Польщі вважаємо ефективним і корисним для впровадження в Україні.

Висновки. З урахуванням проведеного дослідження можна дійти висновку про необхідність уточнення легальних ознак підприємницької діяльності в Україні, зокрема ознак систематичності та рівня отримання прибутку. Удосконалення відповідного законодавства можливе у спосіб встановлення конкретної кількості здійснення однотипних дій протягом календарного року, спрямованих на отримання прибутку, які можна вважати систематичними в контексті провадження підприємницької діяльності. Крім того, доцільним є запровадження в Україні правової конструкції для сприяння та заохочення «квазіпідприємницької» діяльності, схожої на неререєстровану діяльність у Польщі.

Беручи до уваги досвід Польщі, практичні проблеми, які існують в Україні, доцільно ст. 42 ГК України викласти в такій редакції: «Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична (не менше ніж три рази протягом календарного року), на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (у розмірі, що перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, якщо така діяльність здійснюється фізичною особою)».

Іншу господарську діяльність фізичних осіб, що за критеріями систематичності, розміру отриманих доходів та суб'єкта її здійснення не підпадає під нормативне поняття підприємництва,

врегулювати окремою статтею 42 – 1 ГК України «Передпідприємницька діяльність фізичних осіб». Це створить основу для підвищення зацікавленості громадян спробувати свій підприємницький хист, а в разі отримання прибутку від такої діяльності, який буде більшим за 50 відсотків мінімальної заробітної плати, здійснювати повноцінну підприємницьку діяльність, що загалом позитивно впливатиме на зайнятість і рівень доходів населення, активізацію ділової активності, збільшення кількості підприємців, наповнення бюджетів різних рівнів, розвиток економіки держави загалом.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на дослідження досвіду Польщі щодо стимулювання розвитку підприємництва за допомогою правових, інформаційних, інституційних та інших механізмів для їх можливої апробації в Україні.

Література

1. Біленко М.С. Підприємництво як правова категорія. *Актуальні наукові дослідження сучасної юридичної науки: теорія та практика* : зб. матеріалів III наук.-практ. конф., м. Київ, 18 березня 2016 р. Київ, 2016. С. 114–117.
2. Верхован П.Х. Підприємець. Його економічна функція та суспільно-політична відповідальність. Київ : Юрінком, 1994. 60 с.
3. Мамутов В.К. Кодифікація господарського законодавства України в нових економічних умовах. *Государство и право*. 1994. № 6. С. 77–87.
4. Задыхайло Д.В. Проблемы кодификации предпринимательского законодательства. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1998. № 5. С. 3–6.
5. Різник С.В. Забезпечення державою конституційного права людини і громадянина на підприємницьку діяльність : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2009. 21 с.
6. Терещенко В.О. Співвідношення понять «підприємництво» та «підприємницька діяльність». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Юридичні науки*. 2013. Вип. 6. С. 82–84.
7. Нікітенко Л.О. Особливості об'єкта конституційного права на підприємницьку діяльність. *Форум права*. 2015. № 1. С. 195–198.
8. Про підприємництво : Закон України від 7 лютого 1991 р. № 698-ХІІ. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 14. Ст. 168.
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.
10. Господарське право України : підручник : у 2 ч. Ч. 1 / Андреева О.Б., Жорнокуй Ю.М., Гетманець О.П. та ін. 2-ге вид. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 324 с.
11. Постанова Апеляційного суду Львівської області від 20 липня 2017 р. у справі № 462/4337/16-п. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67844960>.
12. Постанова Запорізького апеляційного суду від 6 грудня 2018 р. у справі №311/2900/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78743289>.

13. Постанова Чернівецького апеляційного суду від 3 квітня 2019 р. у справі № 727/2224/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80914135>.

14. Саниахметова Н.А. Регулирование предпринимательской деятельности в Украине : организационно-правовые аспекты : монография. Одесса : Одес. гос. юрид. академия, 1998. 232 с.

15. Про податок на промисел : Декрет Кабінету Міністрів України від 17 березня 1997 р. № 24–93. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 19, ст. 208.

16. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

17. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Верховного Суду України від 25 квітня 2003 р. № 3. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03> (дата звернення: 23.10.2020 р.).

18. Бігняк О.В. Підприємництво як предмет правового регулювання в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Донецьк, 2007. 17 с.

19. Ustawa z dnia 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 nr 173 poz. 1807 ze zm.) URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20041731807> (дата звернення 26.10.2020 р.).

20. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646 ze zm.). URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000646>. (дата звернення 27.10.2020 р.).

21. Odachowski J. Ciągłość działalności gospodarczej. *Glosa*. 2003. № 9.

22. Walaszek-Pyziół A. Status prawny przedsiębiorcy w świetle projektu ustawy – Prawo działalności gospodarczej. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*. 1999. № 5.

23. Kosikowski C. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz. Warszawa, 2013.

24. Banasiński C., Glibowski K., Gronkiewicz-Waltz H., Jaroszyński K., Kaszubski R., Wierzbowski M. *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*. Warszawa, 2009.